

Työneuvoston lausunto TN 1378-01 (18/2000)

Työneuvoston lausunto vuosilomalain soveltamisesta X:n Safeplast Oy Ltd:ssä tekemään työhön. Annettu Keski-Suomen työsuojelupiiriin pyynnöstä 31 päivänä toukokuuta 2001.

Lausuntopyyntö

Keski-Suomen työsuojelupiiri on pyytänyt työneuvostolta lausuntoa siitä, onko X:n Safeplast Oy Ltd:ssä 14.12.1998 – 17.6.1999 tekemään työhön sovellettava vuosilomalakia.

Vientipäällikkö X on pyytänyt Keski-Suomen työsuojelupiiriä selvittämään, onko hänellä vuosilomalain mukaan määräytyvää lomaoikeutta edellä mainitulta määräaikaiselta projektityöskentelyjaksolta, joka on edeltänyt välittömästi sen jälkeen alkanutta ja edelleen jatkuvaa toistaiseksi voimassa olevaa työsopimusta. Työsuojelupiiri toteaa lausuntopyynnössään, että X:n mukaan hänen palvelussuhteen ehdoissa ja työtehtävien sisällössä ja laadussa ei ole palkan määrää lukuun ottamatta tapahtunut muutoksia työsopimuksen solmimisen yhteydessä 17.6.1999 eikä sen jälkeen.

Työsuojelupiiri on tukeutuen X:n suullisiin ja kirjallisiin selvityksiin antanut kirjallisen lausunnon, jossa on katsottu työsuhteen tunnusmerkistön täyttyneen ja lomaoikeuden syntyneen nyt kyseessä olevana ajanjaksona. Lausunto on annettu tiedoksi X:lle ja Safeplast Oy Ltd:lle. Tämä on aiheuttanut epäselvyyttä työpaikalla eikä työsuojelupiiriin kannanotto ole johtanut siihen, että työnantaja katsoisi olevansa vuosilomalain mukaan velvollinen myöntämään X:lle projektityöskentelyjaksolta lomaa tai muita etuuksia.

X:n projektityöskentely mainituksessa perustui työvoimapoliittisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain mukaiseen työvoimakoulutukseen. Kyseessä oli ns. Kansainvälistäjä-KEKO -koulutus. Koulutusta koskevan hankintasopimuksen ostajana on Keski-Suomen työvoima- ja elinkeinokeskus ja myyjänä Jyväskylän yliopiston täydennyskoulutuskeskus.

Työsuojelupiiri toteaa, että X on projektityöskentelysopimuksen mukaan työskennellyt Safeplast Oy Ltd:n palveluksessa työnantajan valvonnassa ja kurssinjärjestäjän ohjauksessa. Projektityöskentelyn aikana X on saanut koulutustukea ja tämän lisäksi työnantaja on maksanut työskentelystä 750 mk kuukaudessa (työvoimapoliittisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 18 §:n mukaan opiskelijalla on oikeus enintään mainitun suuruiseen lakisääteiseen etuuteen, palkkaan tai muuhun tuloon ilman, että sillä on merkitystä koulutustuen määrään).

Työsuojelupiiri pyytää työneuvoston lausuntoa ja kannanottoa siitä, millä tavoin työsuhteen tunnusmerkkien täyttymisen kannalta työvoimapoliittisesta aikuiskoulutuksesta annettujen säännösten mukaisten toimenpiteiden kohteena olevan opiskelijan työskentelystään työ- ja harjoittelupaikassa saama palkka tai vastike ja sen määrä vaikuttavat opiskelijan työoikeudellisen aseman arviointiin ja tässä tapauksessa nimenomaan X:n asemaan.

Työsuojelupiiri toteaa, että kyseisen kaltaisen projektityöskentelyn piirissä on vuosittain huomattava määrä aikuisopiskelijoita. Työsuojelupiiri toteaa, että tässä tapauksessa on menetelty sillä tavoin kuin työvoimakoulutusta koskevat säännökset ja siitä tehdyt sopimukset edellyttävät. Työvoimapoliittiseen aikuiskoulutukseen liittyvien säännösten ja

tosiasiallisia projektityöskentelytilanteista koskevien tulkintaongelmien selvittämiseksi ja tarkentamiseksi työsuojelupiiri katsoo asiassa työneuvoston lausunnon tarpeelliseksi.

Lausuntopyynnön liitteenä oleva selvitys

Lausuntopyynnön liitteenä X:n tutkintapyyntö, projektityöskentelysopimus ja työsopimus. Projektityöskentelysopimuksessa on sovittu, että ”X suorittaa projektityöskentelynsä Safeplast Oy Ltd:n palveluksessa Jyväskylän yliopiston täydennyskoulutuskeskuksen järjestämässä PK-yrityksen kansainvälistäjä-KEKO –projektikoulutuksessa 14.12.1998-17.6.1999.” Sopimuksessa todetaan, että ”Projektityöskentely tapahtuu työnantajan valvonnassa ja kurssinjärjestäjän ohjauksessa. Projektinvetäjä, työnantaja ja kurssin järjestäjä ovat sopineet projektityöskentelyn tehtävistä. Työhön opastamisesta ja / tai siihen liittyvän koulutuksen kuluista vastaa työnantaja. Projektinvetäjä noudattaa niitä työnantajan organisaation työsuunnitelmia ja –aikoja, joita kyseisessä tehtävässä yleensä noudatetaan. Projektinvetäjä saa osallistua kurssiin sisältyviin ohjaus- ja seminaaritilaisuuksiin työskentelyn aikana. Projektityöskentelyn ajalta kurssilainen saa valtion maksamaa koulutustukea. Työnantaja maksaa työskentelystä 750,-mk/kk. Projektinvetäjän suorittamisen työ-/virkamatkojen kustannuksista vastaa työnantaja organisaation normaalin käytännön mukaisesti. Jos projektinvetäjä saa työskentelyjakson aikana työpaikan joltakin toiselta työnantajalta, on projektin vetäjä oikeutettu ottamaan sen vastaan ilman irtisanoutumisaikaa. Projektinvetäjä on vakuutettu korkeakouluopiskelijan tavoin, vakuutuksesta on oheisena erillinen liite.”. Sopimuksen ovat allekirjoittaneet Veijo Hokkanen projektipaikan yhteyshenkilönä, X projektin vetäjänä ja Riikka Oittinen Jyväskylän yliopiston täydennyskoulutuskeskus / AURA –ohjelmat.

Asiakirjoista selviää, että X on 17.6.1999 solminut jatkuvan työsopimuksen Safeplast Oy Ltd:n kanssa.

Lausuntopyynnön liitteenä on Keski-Suomen työsuojelupiirin X:lle 15.6.2000 antaman lausunto. Lausunnon mukaan X:n ja Safeplast Oy Ltd:n välillä on ollut määräaikainen työsuhde 14.12.1998 - 17.6.1999. Lausunnossa on tämän perusteella katsottu, että X on ansainnut lomanmääräytymisvuonna 1.4.1998 – 31.3.1999 lomaa 6 päivää ja lomanmääräytymisvuonna 1.4.1999 – 31.3.2000 30 päivää.

Lausuntopyynnön liitteenä olevasta työministeriön työvoimapolitiittisesta aikuiskoulutuksesta annettuun lakiin perustuvista ohjeista 15.9.1999, jotka ovat voimassa 1.10.1999 – 30.9.2004, selviää seuraavaa. ”Keko-kehittämiskoulutukseen valitaan pk-yritysten projektityöhön sopivia työttömiä työnhakijoita. Keko-koulutuksen tavoitteena on parantaa työttömien työmarkkinavalmiuksia ja työelämään kiinnittymistä koulutuksen ja työpaikalla tapahtuvan valmennuksen avulla. Keko-koulutuksessa työtön henkilö saa itselleen ”isäntäyrityksen”, jonka kehittämishanketta hän vie eteenpäin tutor-konsultin tuella. Työssä oppimista tuetaan teoreettisella lisä- ja täydennyskoulutuksella. Keskeisenä tavoitteena on saavuttaa sellaista osaamista, joka edesauttaa ratkaisevasti henkilön sijoittumista ”isäntäyritykseen” tai muuhun vastaavaan yritykseen.” Keko-koulutuksella pyritään ohjeiden mukaan kaventamaan koulutuksen ja työelämän välistä kuilua lisäämällä koulutukseen työelämässä oppimista. Koulutettava parantaa Keko-koulutuksessa työmarkkinakelpoisuuttaan ohjatulla työssä oppimisella. Työnantaja osallistuu koulutettavan valintaan ja työnantaja osallistuu myös koulutuskustannuksiin. Keko-koulutuksen tavoitteena on, että työnantajan ja koulutettavan välille syntyy työsuhde koulutuksen jälkeen.

Ohjeissa on laajahkosti käyty läpi yhteishankintana toteutettavia työelämäläheisiä koulutustapoja. Ohjeissa ei kuitenkaan oteta kantaa siihen, missä oikeussuhteessa työssä oppiminen tms. työpaikalla työskentely tapahtuu.

Lausuntopyynnön liitteenä on työvoimapoliittisen aikuiskoulutuksen yleiset hankintaehdot (M 7/99 TM). Hankintaehdoissa on määräyksiä työvoimaviranomaisen ja koulutuspalvelun tuottajan välisen sopimuksen tekemisestä ja osapuolten oikeuksista ja velvollisuuksista. Lausuntopyynnön liitteenä on myös Keski-Suomen työvoima- ja elinkeinokeskuksen ja Jyväskylän yliopiston täydennyskoulutuskeskuksen välinen sopimus Euroopan sosiaalirahaston (ESR) osittain rahoittaman työvoimapoliittisen aikuiskoulutuksen hankinnasta. Tämän sopimuksen mukaan on järjestetty Kansainvälistäjä-KEKO koulutus Jyväskylässä 16.3.1998 – 14.12.1998. Sopimuksen taustalla olevassa Jyväskylän yliopiston täydennyskoulutuskeskuksen, Aura-projektin työvoimakoulutustarjouksen mukaan koulutukseen sisältyy tutoroitu työprojektijakso yrityksessä. Tarjouksessa todetaan, että pk-yritysten viennin ja kansainvälistymisen erityiskysymyksiin keskittyvä intensiivinen lähiopetusjakso edeltää työskentelyjaksoa lähiseudun yrityksissä. Käytännön työn vaatima osaamisen saadaan kytkemällä saatu perusoppi ohjattuun projektityöskentelyyn yrityksessä learning by doing –menetelmällä.

Asianosaisen kuuleminen

Työneuvosto on varannut Safeplast Oy Ltd:lle tilaisuuden tulla kuulluksi asiassa. Yhtiö on todennut selvityksessään seuraavaa. Projektityöskentelysopimuksen sisältöä selvitettyä Jyväskylän yliopiston täydennyskoulutuskeskuksen kanssa ilmeni, että projektityöskentelysopimuksen ajalta yhtiölle ei koidu sopimusaikana eikä sen jälkeen mitään muita velvoitteita (vakuutusvastuu, palkka, työsopimus) kuin ne, jotka on mainittu sopimuksessa. Lisäksi tuli esille se, että työnantajan maksamaa osuutta 750 mk/kk yhtiö ei saa ylittää, koska silloin projektihenkilö menettää valtion maksaman työvoimapoliittisen tuen.

Yhtiö toteaa, että Keski-Suomen työsuojelupiirin lausunto on ristiriidassa projektityöskentelysopimuksen ja sen sisällön kanssa. Yhtiö on kuitenkin toteuttanut X:n vuosiloman lausunnonmukaisesti ja vastoin projektityöskentelysopimusta. Yhtiö toteaa, että X on irtisanoutunut ja päättää työsuhteensa marraskuun 2000 lopussa.

Edellä esitetyn perusteella työneuvosto esittää lausuntonaan seuraavan.

TYÖNEUVOSTON LAUSUNTO

1. Työvoimapoliittisen aikuiskoulutuksen sisällöstä

Työvoimapoliittisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain (763/1990) tarkoituksena on edistää ja ylläpitää työvoiman kysynnän ja tarjonnan tasapainoa työmarkkinoilla sekä torjua työttömyyttä ja poistaa työvoimapulaa hankkimalla aikuisväestölle koulutusta. Aikuiskoulutus, jota lain mukaan hankitaan työvoimapoliittisin perustein (työvoimapoliittinen aikuiskoulutus), on pääasiassa ammatillista koulutusta. Lain 2 §:n mukaan koulutukseen valitulla opiskelijalla on oikeus koulutusaikaisen toimeentulon turvaamiseksi koulutustukeen ja muihin opistososiaalisiin etuuksiin. Koulutustuki maksetaan lain 15 §:n 3 momentin perusteella perustukena tai ansiotukena. Opiskelijalla on oikeus ansiotukeen, jos hän on työttömyysturvalain 16 tai 16 a §:n mukaan oikeutettu ansioon suhteutettuun päivärahaan. Ansiotuen ansio-osan saamisen edellytyksenä on lisäksi, että a. opiskelija on työtön tai kokonaan lomautettu, b. opiskelija on työttömyysturvalain 17 §:ssä tarkoitettu henkilö, tai c. hän on työttömyysuhan alainen. Lain 18 §:n mukaiseen vähennettyyn koulutustukeen on oikeus opiskelijalla, joka saa lakisääteistä etuutta, palkkaa tai muuta työtuloa. Vähennetyssä koulutustuessa on 750 markan suuruinen suojaosuus.

2. Työn tekeminen osana koulutusta

Työvoimapoliittinen aikuiskoulutus on työllisyyskoulutusta. Työllisyyskoulutus on työllisyyden edistämiseksi järjestettyä pääasiassa aikuisille tarkoitettua ammatillista uudelleen koulutusta taikka täydennys- ja jatkokoulutuskursseja sekä tuettua opiskelua julkisen tarkastuksen alaisissa oppilaitoksissa (HE 20/1990). Työn tekeminen voi olla osa koulutusta.

Työvoimapoliittisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa ei ole otettu kantaa millään tavoin siihen, mikä on koulutuksen aikaisen työskentelyoikeussuhteen luonne. Tähän asiaan ei ole kiinnitetty huomiota myöskään lakia koskevassa hallituksen esityksessä (HE 20/1990). Muualla vastaavan tyyppisissä säädöksissä, kuten työmarkkinatuesta annetussa laissa, on todettu, että lain mukaiseen työharjoitteluun osallistuva ei ole työsopimuslaissa tarkoitettu työsuhteessa.

Työministeriö on antanut 15.9.1999 ohjeen yhteishankintana toteutettavasta työelämäläheisestä koulutuksesta. Ohje pohjautuu työvoimapoliittisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 14 §:ään. Ohje on voimassa 1.10.1999 – 30.9.2004. Ohjeissa on määräyksiä Keko-kehittämiskoulutuksesta. Ohjeissa ei ole otettu nimenomaisesti kantaa koulutuksen aikaisen työskentelyoikeussuhteen luonteeseen, mutta ohjeissa on tuotu välillisesti ilmi se, että kyse ei ole työsuhteesta työskentelystä. Ohjeiden mukaan Keko-koulutuksen tavoitteena on ”parantaa työttömien työmarkkinavalmiuksia ja työelämään kiinnittymistä koulutuksen ja työpaikalla tapahtuvan valmennuksen avulla. Keko-koulutuksessa työtön henkilö saa itselleen ”isäntäyrityksen”, jonka kehittämishanketta hän vie eteenpäin tutor-konsultin tuella. Työssä oppimista tuetaan teoreettisella lisä- ja täydennyskoulutuksella. Keskeisenä tavoitteena on saavuttaa sellaista osaamista, joka edesauttaa ratkaisevasti henkilön sijoittumista ”isäntäyritykseen” tai muuhun vastaavaan yritykseen.”

Lausuntopyynnössä on kyse X:n työskentelystä 14.12.1998 – 17.6.1999. Kyseisenä aika ei ollut voimassa ministeriön ohjetta, mutta edellä mainittu myöhempi ohje voidaan kuitenkin periaatteiltaan ottaa asian tulkinnassa huomioon.

Työneuvosto on päätöksessään TN 1195-86 katsonut, että nuorten yhteiskuntatakuuseen liittyvistä toimenpiteistä annetun asetuksen perusteella tapahtuvaan työelämään tutustumiseen ei ollut sovellettava työturvallisuuslakia eikä nuorten työntekijäin suojelusta annettua lakia. Työneuvosto katsoi, että työelämään tutustumisen tavoitteena on nuorten työmarkkina-aseman parantaminen ja heidän työhön sijoittamisensa edistäminen. Samoin lausunnossa TN 1235-88 työneuvosto katsoi, että työllisyysasetuksen 11 ja 12 luvuissa tarkoitetut henkilöt eivät ole työsuhteessa työpaikan järjestäjään eikä heidän suorittamaansa työhön ole näin ollen sovellettava työturvallisuuslakia.

3. Lopputulos

Työvoimapolitiittisen aikuiskoulutuksen yhteydessä tapahtuva työskentely on osa koulutusta. Koulutuksen tavoitteena voidaan pitää työssä oppimista. Tällä tavoin pyritään edistämään koulutuksessa olevan sijoittumista koulutuksen jälkeen avoimille työmarkkinoille.

Lausuntopyynnössä tarkoitettussa tapauksessa koulutuksen järjestäjän ohella myös opiskelija on ollut sopimassa yrityksen kanssa työn tekemisestä koulutuksen aikana. Tässä sopimuksessa on käytetty muun muassa työnantaja-termiä, sovittu opiskelijalle maksettavasta, kertoelmasta ilmenevästä vastikkeesta sekä mainittu työnantajan johdosta ja valvonnasta. Tällainen sopimus on ehkä omiaan hämärtämään työvoimapolitiittisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa tarkoitetun opiskelun ja sen yhteydessä tehtävän työn tarkoitusta ja tavoitetta. Hallituksen esityksestä (HE 20/1990) samoin kuin lakitekstistä käy kuitenkin selvästi ilmi, että aikuiskoulutukseen osallistuva henkilö on opiskelija sen mukaisine oikeuksineen ja velvollisuuksineen (3 ja 5 luku).

Sanotun perusteella työneuvosto katsoo, että edellä tarkoitetun koulutuksen aikainen työn tekeminen on osa koulutusta, työssä oppimista eikä siihen ole sovellettava vuosilomalakia.